

НАПАД НА ПОМИНАЛЬНИЙ ОБІД У СЕЛІ ГРОЗА 5 ЖОВТНЯ 2023 РОКУ

Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні, жовтень 2023 р.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ
ПРАВА ЛЮДИНИ
УПРАВЛІННЯ ВЕРХОВНОГО КОМІСАРА

Зміст

РЕЗЮМЕ.....	2
МЕТОДОЛОГІЯ.....	2
КОНТЕКСТ.....	2
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ.....	3
РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	5
ДОДАТОК 1. ПРАВОВА БАЗА.....	6
ДОДАТОК 2. ВИТЯГ ІЗ ВИСТУПУ ПОСТІЙНОГО ПРЕДСТАВНИКА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ.....	6
ДОДАТОК 3. МАПИ МІСЦЯ УДАРУ ТА ПОШКОДЖЕНЬ, ЗАРЕЄСТРОВАНИХ УВКПЛ, НА ВІДСТАНІ ДО 550 М.....	7

РЕЗЮМЕ

Ця доповідь, «Напад на поминальний обід у селі Гроза 5 жовтня 2023 року», підготовлена Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) за посередництвом Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні (ММПЛУ) на виконання резолюції Ради ООН з прав людини A/HRC/53/L.1 про співпрацю з Україною та надання їй допомоги в галузі прав людини.

5 жовтня 2023 року в результаті нападу на кафе у селі Гроза, розташованому у Харківській області на сході України, загинуло 59 осіб, які зібралися після церемонії перепоховання місцевого військовослужбовця Збройних сил України. Хоча російська влада прямо не визнала відповідальність за цей напад, представник російської влади стверджував, що похоронна церемонія була законною військовою ціллю. На основі зібраної інформації та її оцінки, проведеної за стандартною методологією, УВКПЛ має достатні підстави вважати, що на поминальному обіді в кафе після похорону, проведеного на кладовищі за межами села, не було військовослужбовців або будь-якої іншої законної військової цілі. 59 загиблих були цивільними особами, які не брали участі у бойових діях. Таким чином, за кількістю загиблих

цивільних осіб, цей напад став одним із найжахливіших інцидентів після 24 лютого 2022 року. УВКПЛ також має достатні підстави вважати, що запланованою ціллю нападу Збройних сил Російської Федерації із застосуванням високоточної зброї, ймовірно ракети «Іскандер», був саме поминальний обід.

Викладені у доповіді висновки, зроблені за стандартом доказування «достатніх підстав вважати», свідчать, що Збройні сили Російської Федерації або (i) не зробили все можливе, щоб пересвідчитись у тому, що вищезгаданий об'єкт нападу є військовою ціллю, а не цивільними особами чи цивільними об'єктами, або (ii) навмисно напали на цивільних осіб або цивільні об'єкти.

Доповідь наполегливо рекомендує Російській Федерації визнати відповідальність за жертви серед цивільних осіб у результаті вищезгаданого нападу, провести повне та прозоре розслідування цього нападу, щоб притягнути винних до відповідальності та запобігти здійсненню аналогічних нападів у майбутньому, а також надати усім жертвам доступ до засобів правового захисту, включно з правом на репарації.

Руїни кафе, село Гроза, Харківська область.

МЕТОДОЛОГІЯ

УВКПЛ здійснило місії з установлення фактів у селі Гроза 7 і 10 жовтня 2023 року. УВКПЛ оглянуло місце події та опитало 35 осіб, зокрема 27 мешканців Грози, свідків, двох учілих осіб, медичних працівників, працівників моргу та представників місцевої влади.¹ УВКПЛ також проаналізувало відповідну інформацію з відкритих джерел і проконсультувалося з незалежними військовими експертами щодо уламків зброї, знайдених на місці події після нападу.

Висновки ґрунтуються на перевірених інформації, зібраній із

первинних та вторинних джерел, які оцінені як надійні та достовірні. Висновки включені до доповіді за умови, що дотримано стандарт доведення, який передбачає наявність «достатніх підстав вважати», коли, спираючись на сукупність перевіреної інформації, звичайний розсудливий спостерігач мав би достатні підстави вважати, що описані факти дійсно мали місце. Висновки робляться за наявності достатніх підстав вважати, що ці факти відповідають усім елементам складу порушення прав людини.

КОНТЕКСТ

Гроза – невелике село в Харківській області України, чисельність населення якого до 24 лютого 2022 року становила близько 500 осіб². Село складається з двох вулиць, на яких розташовані приватні будинки, а будь-яких військових об'єктів поблизу села немає. Основними нежилими будівлями були невелике кафе-магазин і розташований поруч із ним невеликий медичний заклад за адресою вул. Зелена, 43. Кілька років тому кафе було дитячим садком, а поза межами кафе був розташований ігровий майданчик.

Збройні сили Російської Федерації окупували Грозу та прилеглу територію невдовзі після того, як Російська Федерація 24 лютого 2022 року почала повномасштабний збройний напад на Україну, через що багато мешканців села були змушені поїхати з нього. Приблизно

9 вересня 2022 року Збройні сили Російської Федерації вийшли з села через наступ Збройних сил України. Згідно зі списками, складеними для розподілу гуманітарної допомоги, на момент удару в селі проживало 344 особи.

Мешканці села повідомили, що до 5 жовтня 2023 року в селі не було ані бойових дій, ані збройних нападів, і УВКПЛ до того моменту не задокументувало там жодних жертв серед цивільних осіб³. Проте, у серпні-вересні 2023 року активізувалися бойові дії навколо Куп'янська, адміністративного центра, що знаходиться приблизно у 30 кілометрах на схід від Грози, тому що Збройні сили Російської Федерації спробували знову захопити цю територію.

¹ За фактом нападу українська влада розпочала кримінальне провадження за ч. 2 ст. 438, ч. 2 ст. 28 та ч. 2 ст. 111 Кримінального кодексу України.

² За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 р.

³ У 2023 р. ціллю було в основному розташоване неподалік смт Шевченкове.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

5 жовтня 2023 року мешканці Грози організували похорон військовослужбовця Збройних сил України із цього села, який загинув за півтора року до того, у березні 2022 року у Дніпропетровській області. Оскільки Гроза вже була під російською окупацією, поховати загиблого військового у його рідному селі було неможливо, і спочатку він був похований у Дніпропетровській області. Після того, як Збройні сили Російської Федерації вийшли з Грози, син загиблого почав організовувати ексгумацію тіла батька та його перепоховання у Грози.

“Всюди були тіла і частини тіл. Найкращу подругу моєї доньки впізнали тільки за манікюром, коли знайшли її руку.”

Валентина, місцева жителька, очевидиця інциденту в Грози.

Близько полудня 5 жовтня процесія мешканців принесла труну з останками військового з його дому на кладовище, розташоване за кількост метрів від села. Після того, як труну опустили в землю, троє солдатів у супроводі двох офіцерів дали почесний залп. Тоді мешканці на автобусі та кількох приватних цивільних автомобілях приїхали до кафе у центрі села на поминальний обід. Кладовище знаходиться приблизно в одному кілометрі від кафе. Військові залишили кладовище після похорону і не приєдналися до цивільних у кафе.

Близько 13:00 63 людини сіли в кафе за поминальний стіл. Крім того, у магазині, розташованому в цій самій будівлі, працювала жінка. Приблизно за 20-25 хвилин, якраз коли було подано основну страву, в кафе прогрімив сильний вибух. Фотографії наслідків вибуху та огляд місця події, проведений УВКПЛ, свідчать, що епіцентр вибуху знаходився у східній частині кафе й що вибух повністю зруйнував будівлю, включно з маленьким магазином, розташованим у її західній частині. Декілька мешканців прибігли на місце події та почали витягати з-під руїн тих, хто вижив. Згодом до них приєдналися рятувальники.

УВКПЛ опитало двох осіб, які вціліли після удару. Одна з них сказала, що почула звук свисту, а потім, очевидно, втратила свідомість. Обидві особи, вціліли після удару, зокрема власник магазину, який знаходився далі за всіх від епіцентру, сказали УВКПЛ, що прийшли до тями, коли їх витягали із-під уламків.

За словами мешканців, які прибули на місце події невдовзі після вибухів, і працівника моргу, вибух знівечив багато тіл, що ускладнило ідентифікацію загиблих. Керівник Харківського обласного моргу, який приймав тіла після нападу, сказав УВКПЛ, що, хоча половину тіл можна було ідентифікувати візуально, жодне з них не було непошкодженим. Решту тіл було доставлено у вигляді дрібних частин, і ідентифікувати їх можна було тільки шляхом аналізу ДНК.

УВКПЛ установило, що в результаті вибуху загинуло загалом 59 осіб – 36 жінок, 22 чоловіки та восьмирічний хлопчик. Шість осіб були госпіталізовані через травми, а за кілька днів після події ще одна жертва померла в лікарні. УВКПЛ підтвердило особу всіх жертв і не виявило жодних ознак того, що хтось із людей, що були на поминальному обіді в кафе, були військовослужбовцями Збройних сил України. Мешканці Грози та родичі жертв одностайно сказали УВКПЛ, що всі учасники заходу – за одним можливим винятком (див. нижче) – були цивільними. У всіх розповідях незмінно зазначалося, що троє солдатів і два офіцери, які були на кладовищі, потім до цивільних у кафе в селі не приєдналися.

Деякі мешканці, а також деякі органи влади та засоби масової інформації повідомили, що син чоловіка, якого перепоховали, був військовослужбовцем

Збройних сил України, а кілька з них згадали, що на похороні він був у військовій формі. Проте мешканці, які добре знали цю сім'ю, розповіли УВКПЛ, що він був звільнений зі Збройних сил⁴ у червні 2023 року і носив форму на знак пошани до батька. Інший чоловік, присутній на похороні, також служив в Збройних силах України після 24 лютого 2022 року, але під час служби був серйозно поранений унаслідок вибуху міни і на момент нападу проходив реабілітацію.

Крім того, більшість із 64 жертв загинули чи були поранені разом із мінімум ще одним найближчим родичем – подружжям, братом чи сестрою, дитиною, батьком або матір'ю – що відображає той факт, що даний захід був сімейним і громадським зібранням. Щонайменше 15 сімей під час нападу втратили більш ніж одного члена сім'ї. Вік багатьох жертв також підтверджує, що це було зібрання цивільного характеру. 27 із 64 осіб, які перебували в будівлі, було 60 років або більше. Одна особа була дитиною.

УВКПЛ також не знайшло ознак присутності законних військових цілей на поминках або поблизу місця їхнього проведення в момент інциденту. Мешканці повідомили, що у день нападу жодних підрозділів Збройних сил України у Грозі не було. Під час власної місії через два дні після цих подій, 7 жовтня 2023 року, УВКПЛ спостерігало на місці події двох солдатів, які перебували там приблизно 15 хвилин, а також бачило в селі кількох осіб у камуфляжному одязі на легкових автомобілях, які, можливо, належали до Збройних сил України. Проте, за словами мешканців, 5 жовтня 2023 року ані цих осіб, ані цих транспортних засобів не було на поминках або поблизу них.

Імпровізований меморіал на місці інциденту, село Гроза, Харківська область.

⁴ У статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» зазначено, що у разі загибелі одного члена сім'ї інші члени сім'ї звільнюються зі служби.

Під час нападу Володимир втратив дружину, сина і невістку.

"Я все ще чекаю на свою дружину, не можу повірити, що всіх їх нема, я не можу спати, я не можу їсти... Я блукаю по окрузі в надії побачити свою дружину."

УВКПЛ зазначає також, що високопоставлений російський дипломат заявив, що похорон був законною військовою ціллю. Прямо не визнаючи відповідальність за цей напад, Постійний представник Російської Федерації при Організації Об'єднаних Націй стверджував на засіданні Ради Безпеки ООН, що відбулося 9 жовтня 2023 року, що у Грозі проходив похорон «одного з високопоставлених українських націоналістів» і що «у ньому брало участь багато його поплічників-неонацистів». Він заявив також, що «якщо київський режим концентрує в якомусь місці військовослужбовців, воно стає законною ціллю для ударів»⁵.

Виходячи з зібраної інформації, УВКПЛ має достатні підстави вважати, що вибух у кафе був спричинений ракетним ударом Збройних сил Російської Федерації. Вибух стався на території, яка контролюється Україною, приблизно у 50 кілометрах від лінії фронту. На момент інциденту Збройні сили Російської Федерації проводили наступ, щоб повторно захопити частину території України, яку вони втратили у вересні 2022 року.

Аналіз ступеню пошкоджень і уламків зброї, знайдених на місці події, також свідчить про те, що вибух, імовірно, був спричинений ракетою «Іскандер»⁶, високоточною керованою балістичною ракетою малої дальності, яка виробляється Російською Федерацією та широко використовується Збройними силами Російської Федерації для атак на Україну.

Час нападу, який стався невдовзі після початку поминального обіду, застосування високоточної керованої зброї та твердження російської влади, що поминки були законною військовою ціллю, дає вагомні підстави вважати, що у результаті удару була уражена його запланована ціль. Зброя, ймовірно застосована у цьому нападі – ракета «Іскандер» – є в

арсеналі Збройних сил Російської Федерації, але в арсеналі Збройних сил України її немає.

Насамкінець, хоча цей напад спричинив більшу кількість жертв, він узгоджується з іншими нещодавніми нападами, де зброя вибухової дії з широкою зоною ураження поцілила у населені райони на території, яка контролюється українською владою, спричинивши жертви серед цивільних осіб. Наприклад, 6 жовтня, наступного дня після нападу на Грозу, дві ракети вдарили по центру міста Харкова, вбивши двох цивільних осіб (67-річну жінку та її десятирічного внука) і поранивши щонайменше 23 особи. Один із попередніх нападів, як здається, був націлений на похоронну церемонію подібно до нападу, здійсненого на Грозу. Близько 13:30 4 липня 2023 року внаслідок удару по житловому району в Первомайському Харківській області, де проходило поховання військовослужбовця Збройних сил України, щонайменше 17 цивільних осіб дістали поранення. В обох випадках УВКПЛ підтвердило ці жертви серед цивільних осіб.

Згідно зі своїми зобов'язаннями за міжнародним гуманітарним правом російські сили повинні завжди розрізняти цивільних осіб та комбатантів і можуть спрямовувати напади тільки на військові цілі. Слід ужити всіх можливих заходів, щоб уникнути або принаймні звести до мінімуму ризики випадкової загибелі цивільного населення, поранення цивільних осіб та пошкодження цивільних об'єктів. У випадку з Грозою, навіть якщо Збройні сили Російської Федерації вважали, що на поминках будуть присутні військовослужбовці, слід було отримати більше інформації, аби це перевірити. Те, що Збройні сили Російської Федерації здійснили цей напад, свідчить, що вони або не вжили достатніх заходів, щоб пересвідчитись у тому, що об'єкт є військовою ціллю, або ж навмисно спрямували удар на цивільних осіб або на цивільні об'єкти, що у будь-якому разі є порушенням міжнародного гуманітарного права.

⁵ Див. за посиланням <https://media.un.org/en/asset/k1n/k1nndc7ne1> і Додатку 2 стенограму виступу Постійного представника Російської Федерації, перекладену ММПЛУ з російської мови на українську. Його твердження також відображають інформацію, яка почала поширюватися у проросійських соціальних мережах усього лише через кілька годин після удару. У дописах у цих мережах стверджувалося, що чоловік, якого перепоховали (при цьому невірно вказували його по-батькові й дата народження), був офіцером батальйону «Айдар», військової частини, яка брала участь у бойових діях на сході України у 2014-2015 роках, і що у похороні брала участь сотня військовослужбовців. Див. <https://t.me/russiaun/3848>. Російська влада оголосила батальйон «Айдар» «екстремістською організацією» і віддала бійців батальйону під суд за «участь в терористичній організації».

⁶ УВКПЛ спостерігало та сфотографувало рештки зброї в місці влучання під час своєї місії 7 жовтня. За оцінкою незалежних воєнних експертів, які вивчили ці та інші фотографії решток зброї, опубліковані в Інтернеті або надані українською владою, зброєю, використаною для цього удару, імовіріше за все, була ракета «Іскандер».

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Зруйнований дитячий майданчик на місці інциденту, село Гроза, Харківська область.

Російській Федерації:

ДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА: завжди та за будь-яких обставин поважати міжнародне гуманітарне право й забезпечувати повагу до нього. Це передбачає забезпечення повного дотримання принципу розрізнення та утримання від спрямування нападів на цивільних осіб і цивільні об'єкти.

ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ: під час проведення військових операцій постійно дбати про безпеку цивільних осіб та цивільних об'єктів. Слід ужити всіх можливих заходів, щоб уникнути або принаймні звести до мінімуму ризики випадкової загибелі цивільного населення, поранення цивільних осіб та пошкодження цивільних об'єктів.

ПРОПОРЦІЙНІСТЬ: під час планування військових операцій запобігати здійсненню будь-якого нападу, від якого можна очікувати спричинення випадкової загибелі цивільного населення або поранення цивільних осіб, пошкодження цивільних об'єктів або поєднання таких наслідків, які були б надмірними порівняно з очікуваною конкретною та безпосередньою військовою перевагою.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: для того, щоб попередити подальші напади й заохотити незмінне дотримання міжнародного права – забезпечити невідкладне, безстороннє та прозоре розслідування даного нападу, а також забезпечити притягнення до відповідальності причетних до нього та оприлюднити зроблені висновки і здійснені заходи.

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЖЕРТВАМ: згідно з правом на ефективні засоби правового захисту, передбачені міжнародним правом, забезпечити належне відшкодування шкоди всім жертвам, включно з правом на репарації.

ПЕРЕГЛЯД ПОЛІТИКИ: провести ретельний, прозорий, об'єктивний та достовірний перегляд політик та правил ведення бойових дій з метою забезпечення дотримання міжнародного гуманітарного права, особливо щодо вжиття перед нападом всіх необхідних запобіжних заходів, щоб пересвідчитись, що об'єкт нападу є військовою ціллю, та звести до мінімуму шкоду цивільному населенню.

ДОДАТОК 1

Правова база

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО

Російська Федерація та Україна мають зобов'язання за міжнародними договорами і звичаєвим міжнародним гуманітарним правом (МГП), що застосовуються до міжнародних збройних конфліктів, у тому числі за чотирма Женевськими конвенціями 1949 року, Додатковим протоколом I 1977 року до Женевських конвенцій та Четвертою Гаазькою конвенцією 1907 року про закони і звичаї війни на суходолі та додатком до неї. МГП встановлює обов'язки для сторін конфлікту дотримуватися принципів розрізнення, запобігання та пропорційності у веденні бойових дій, зокрема під час планування військових операцій.

Сторони збройних конфліктів зобов'язані завжди розрізняти осіб, які беруть участь у бойових діях, та цивільне населення і спрямовувати напади лише на військові цілі. Цей принцип, відомий як «принцип розрізнення», за звичаєвим міжнародним правом визнано «непорушним».

Перш ніж здійснювати напад, сторони конфлікту зобов'язані також ужити всіх можливих запобіжних заходів, щоб пересвідчитись у тому, що об'єкти є військовими

цілями, й вибрати засоби та методи ведення бойових дій, які дозволяють уникнути жертв серед цивільних осіб та пошкоджень цивільних об'єктів або принаймні звести такі випадки до мінімуму. Сторона повинна оцінити, чи можна очікувати, що напад спричинить непропорційні наслідки, та скасувати або зупинити напад, якщо стає очевидним, що він спрямований не на військову ціль або що від нападу можна очікувати непропорційних наслідків. Сторона повинна також надавати ефективне попереднє повідомлення про напади, які можуть вплинути на цивільне населення.

Напади, від яких можна очікувати спричинення випадкової загибелі цивільного населення та поранення цивільних осіб, що були б надмірними порівняно з очікуваною конкретною військовою перевагою, заборонені за МГП і є воєнними злочинами. Крім цього, напади, не спрямовані на конкретну військову ціль, є нападами невідповідного характеру, забороненими МГП, та є воєнними злочинами. Напади, навмисно спрямовані на цивільних осіб, є серйозними порушеннями МГП і також є воєнними злочинами.

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПРАВ ЛЮДИНИ

Під час збройних конфліктів застосування міжнародного гуманітарного права не замінює чинні зобов'язання за міжнародним правом прав людини. Обидві ці галузі продовжують застосовуватися та вважаються такими, що доповнюють і підсилюють одна одну.

Право на життя є передумовою здійснення всіх інших прав людини. У Загальній декларації прав людини передбачено: «Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність». У Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (МПГПП), сторонами якого є Російська Федерація та Україна, також визнано невід'ємне право кожної людини на життя, зокрема зазначено: «Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя».

Держави можуть нести відповідальність за порушення прав людини, коли вони здійснюють військовевторгнення в іншу державу. Що стосується права на життя, то

держави зобов'язані поважати та забезпечувати право на життя всіх осіб, які знаходяться поза межами їхньої території, чия право на життя безпосередньо і передбачувано зазнає впливу військових дій.

Як зазначено вище, МПГПП забороняє свавільне позбавлення життя. Тим не менш, застосування смертоносної сили – якщо це сумісно з міжнародним гуманітарним правом та іншими застосовними нормами міжнародного права – не обов'язково може становити свавільне позбавлення життя.

Проте, спрямування нападів на цивільних осіб і цивільні об'єкти, напади невідповідного характеру і незастосування принципів запобігання та пропорційності становили б порушення права людини на життя. Це означає, що будь-які з вищезгаданих діянь, які тягнуть за собою небезпеку для життя цивільних осіб, вчинені з порушенням міжнародного гуманітарного права, також є порушенням права людини на життя.

ДОДАТОК 2

Витяг із виступу Постійного представника Російської Федерації при Організації Об'єднаних Націй

ДОСЛІВНИЙ
ПЕРЕКЛАД ВИТЯГУ
З ВИСТУПУ ПАНА
ВАСИЛЯ НЕБЕНЗІ,
ПОСТІЙНОГО
ПРЕДСТАВНИКА
РОСІЙСЬКОЇ
ФЕДЕРАЦІЇ ПРИ
ОРГАНІЗАЦІЇ
ОБ'ЄДНАНИХ
НАЦІЙ, НА 9431-МУ
ЗАСІДАННІ РАДИ
БЕЗПЕКИ ООН
«ПІДТРИМАННЯ
МИРУ ТА БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ», 9 ЖОВТНЯ
2023 РОКУ.⁷

«Трагедія у селі Гроза, що стала приводом для сьогоднішньої зустрічі, сталася як раз у той момент, коли Зеленський переконував Євросоюз у продовженні підтримки київського режиму на саміті ЄС в Іспанії. Вже самі українці подекуди, що варто боятися не тільки ракет української ППО, а й зарубіжних візитів і гостей Зеленського.

Відразу після таких подій українська делегація вимагає скликання засідання Ради Безпеки, а західні країни тиснуть на те, щоб Рада зібралася негайно.

Якщо ж повернутися до інциденту в селі Гроза, то є низка моментів, які відразу впадають в око. Як відомо, в момент удару там проходив похорон одного з високопоставлених українських націоналістів. Певна річ, у ньому брало участь багато його поплічників-неонацистів. Не випадково на знімках, опублікованих у соцмережах відразу після удару, майже всі тіла належать чоловікам призовного віку.

З такими ситуаціями ми вже стикалися не раз: київський режим заламував руки за загиблими в результаті ударів

по готелях, гуртожитках, кафе, магазинах тощо, а потім з'являлася велика кількість некрологів військових та іноземних найманців. Ось такий випадковий збіг. Не виключаємо, що так само буде і з Грозою.

Нагадуємо, що якщо київський режим концентрує в якомусь місці військовослужбовців, воно стає законною цілью для ударів, зокрема і з точки зору МГП. А ось розташування у жилих кварталах важкої техніки та засобів ППО є його вкрай грубим порушенням, призводить до трагедій, про які ми вже сьогодні нагадували.

Знов наголошуємо, що Росія не завдає ударів по цивільних об'єктах і не цілиться у мирних мешканців. Наша високоточна зброя застосовується виключно для знищення військового потенціалу режиму Зеленського та об'єктів, які до нього відносяться. Якщо для складування боєприпасів і західної техніки Україна використовує зернохосвища й портову інфраструктуру, значить, знищуватимуться й вони».

⁷ <https://media.un.org/en/asset/k1n/k1nndc7ne1> (дата останнього доступу – 10 жовтня 2023 р.). Витяг був перекладений ММГПЛУ.

ДОДАТОК 3

Мапи місця удару та пошкоджень, зареєстрованих УВКПЛ, на відстані до 550 м

